

איצ'ה מאיר מאשים

שום אדם אינו מותר ביקורת קטלנית יותר על משרד-הדתות מאשר הרב איצ'ה מאיר דוין, האי-שיות הבולטת ביותר בקרב המפלגות הדתיות. כך מתאר המנהיג הדתי את המשרד שהוקם, כי ביבוק, למענו:

המלים "משרד הדתות" צורמות את האוזן של כל יהודי דתי... משרד הדתות נהפך למשרד מפלגתי מובהק, ומתנהגים בו כפי שהתנהגו פעם בעיירה קטנה בפולין וליטא, בדרכי נקמה לכל מי שהוא ממפלגה דתית אחרת... אם יבוא למשרד הדתות אדם שאיננו מן המפלגה (הפועל-המזרחי) יוכל להסתובב במסדרונות כל היום, ולא יהיה לו עם מי לדבר, ואילו כל מי שיש לו פנקס מפלגתי (של הפועל-המזרחי) יכול להיכנס לפני ולפנים.

טבעי הוא שבמשרד הדתות כל הפקידים דתיים, ועובדה היא שבין כל העובדים והפקידים (386 איש) יש רק ארבעה, שניים מאגודת-ישראל, שניים מפועל-אגודת-ישראל ועוד שניים, בפקידות הנמוכה, שנתקבלו באמצעות הלשכה הכללית. לעובדים (אלה) אין שום סמכות ואפשרות-עבודה בשטחים חיוניים.

המשרד סגור לגמרי בפני פקידים חדשים שאינם משתייכים להפועל-המזרחי.

מנצלים את המועצות הדתיות לצורכי המפלגה, בכל השטחים. הרכב המועצות הדתיות מסור לפי החוק לידי שר הדתות, אולם השר אינו מתעניין בפרטי הדברים וחותר על מה שהפקידים מגישים לו, הללו עושים את מלאכת המפלגה (הפועל המזרחי) באמונה.

בחיפה לא הורכבה המועצה הדתית עד היום, מפני שהיחידים, המחזיקים בה, בלי כחירות וניהול חוקי, הם אנשי המזרחי. ישנם עוד הרבה מקומות כאלה.

סידור שרבינים יסעו לישובים חדשים לחיזוק הדת, אבל רבנים מאגודת-ישראל לא נשלחו... המחלקה לישובים עולים מנוצלת גם היא להשפעה חרדית... התקציב לישובות מתחלק בעיקר ל-

לבין שלטונות ארצות-הברית בגלל אותם ש-תלי הרציון המבלבלים בחלקם על גג הבית ברחוב גאולה בתל-אביב.

האמריקאים טענו שיש חוק האוסר ב-פירוש יבוא שתילים לארצם, מחשש העב-רת מחלות. רק בקושי רב הוסר מכשול זה עלידי פקיד משרד-החוק, המקבלים משכורת מתקציב אחר. גם האמריקאים הבינו לבסוף את קדושתו של העסק הבריא.

למרות כל הקשיים האלה, אין זנוחיל כהנא מבזבז את כספו של משלם-המסים אפילו כדי להעסיק פקיד אחד לטיפול בייצוא הד-תשמישים. הוא עוסק בדבר באופן אישי ב-יותר, בכוחו עצמו. אבל ההישגים אינם קט-נים.

דוגמה אופיינית הוא ייצוא האתרונים, ש-כל יהודי הגון חייב לברך עליהם בסוכות. אתרונים ישראל מגיעים בעוד מועד גם לשו-קים הרחוקים ביותר של קאליפורניה, ברזיל וברזיניה. אמנם, לא כל המשלוחים מגיעים בזמן. מובן שמשרד-הדתות, החייב לתת את ההכשר לאתרונים, אינו מספיק להכשיר את כל המשלוחים בבת אחת.

כל יצואני האתרונים טוענים מזה שנים כי איש אחד בלבד, היצואן אייזיק פרידמן, זוכה בהכשר במועד הנכון, ששה שבועות לפני כל שאר מתחריו. על כן נמכרים את-רוגיו עד האחרון, לפני שמספיקים כל שאר המשלוחים אף לצאת את הארץ.

הכשר מוקדם זה שווה לפרידמן הרבה ר-בבות ל"י, ואין פלא שהמשמיצים המקצועיים נטפלו על פרשה זו ורוטנים על תשלום שר-חד. אולם מובן מאליו ש-רק קנאת מת-חרים והוצאת דיבה. משרד הדתות ועובדיו הטוהרים, לא יעלו אפילו על דעתם לקבל שוחד בזוי.

פרידמן עצמו אינו שם את הכל על קלף האתרונים. את המטבע הזה, שהוא מרווח ייצוא משמשי קדוש, הוא משקיע ביבוא סחורה העומדת במקום השני, ישר אחר ה-חזיר, ברכיית החזירים של כל יהודי דתי. הוא מיבא קלפים ולא תמיד בדרך החוקית.

בין קודש וחור

עם הקמת המדינה חשבו אנשים תמימים כי אין בה מקומות קדושים. הם לא לקחו בחשבון את מרצו ופעילותו של שלמה זנוחיל כהנא. המסוגל בנקל להמציא מקום קדוש אחד לחורש ההוכחה: התקציב משרד הדתות ל"בחלקה למקומות קדושים", המגיע ל-8200 ל"י.

אם יחשוב מישהו כי פירוש הדבר שמש-רד-הדתות מנהל את המקומות, אין הוא מו-כיח אלא את תמימותו. מנהל משרד הדתות, שלמה זנוחיל כהנא, העניק את ניהול אותם המקומות הקדושים, המכונים כספים רבים, לאגודה פרטית הנקראת בשם הועדה למען המקומות הקדושים. משלם-המסים יכול להיות בטוח שהועדה הפרטית הזאת מנהלת את עסקיה הנרחבים והקדושים בסדר, כי הוא מכיר היטב את האיש העומד בראש האגודה

מנהל משרד הדתות כהנא
מקום קדוש אחד לחורש

ישיבות הקרובות להפועל המזרחי... אותו הדבר בניגע להקצבות לשעורי תורה... תקציב של 20 אלף ל"י עומד לרשות ספרות תורנית. גם את זה נותנים רק למפעלים הקרובים למפלגה.

בנוגע למינוי רבנים בישובים חדשים. הנה רבנים גדולי תורה... נאלצו לקנות כרטיס-חבר של הפועל-המזרחי. יודעים הם מראש שבלי זה הדרך סגורה בפניהם. על כך מרמוזים בגלוי, וגם אומרים זאת בפה מלא.

תקציב הפיתוח מנוצל להקמת בנינים דתיים, חלקם הגדול בישובי הפועל-המזרחי, ורק מתוך לחץ יוצא מן הכלל מקבלים גם אחרים הלחאות.

במפלגות ובאירגונים יכול כל אחד לעשות כרצונו. אך אם הדב-רים אמורים בכספי ציבור — יש לנהוג ללא אפליה. הטענה שגם שאר המפלגות והמשרדים נוהגים כך, אינה מתרצת את העובדות הללו. גם שם זוהי שערוריה, ובפרט משרדים דתיים, ויהודים דתיים, צריכים לנהוג אחרת.

העובדות הן רבות, ואין ברצוני להיכנס לפרטים, נגעתי ב-ענינים בקצה המזלג בלבד.

משיב על כך סגן שר הדתות, זרח ווהרפטי:
אל יתפאר הרב לוי. מתוך ידיעת הענינים אני רוצה להגיד כי הרב לוי לא הכניס בתקיפת כהונתו (כשר הסעד) אף חבר אחד מהפועל-המזרחי לעמדת מפתח.

של ראש-העין ב' גואם הרחק מקהילתו ב' ראש-העין א'.

מקרה מיוחד לגמרי

העסקן הטוב ביותר אינו יכול לנהל את עניני מפלגתו ללא מועדון. אין דבר — משלם-המסים משלם. די להכניס ספר-תורה לאחת הפניות של הצריף או האולם, ומשרד הפיתוח, השייך למפ"ם, יכסה ברצון את כל ההוצאות מהסעיף "הלוואות להקמת בניני דת שונים", המגיע ל-650 אלף ל"י. משרד-הדתות ימליץ.

יש כמובן היצאות שכמעט ואי-אפשר להג-יב אותן לשום סעיף שהוא. למשל, אם רוצה הפועל-המזרחי לארגן בחיפה הפגנה נגד שותפה בקואליציה העירונית, אבא חושי, ויש להביא המונים העירה במכוניות שכורות ולהליג בעיר בבתי-מלון, דרוש כסום ניכר וקשה לזקוק על-חשבון תשמיש-קידוש או מבנים דתיים. לשם כך קיים סעיף מיוחד, בעל שם מיוחד: "תמיכות למקרים מיוחד-דים". הסכום: 11 אלף ל"י.

כמובן שיש גם תקציב למימון פעולות התעמולה והפרסומים של המפלגה. שם ה-הוצאה: מורשת. שם הסעיף: "מפעלי ספ-רות ומחר תורני". הסכום: 20 אלף ל"י.

גאיתי המחיר

משלם-המסים, שכבר ניכח בודאי ש-כל השיטה היא גאונית, יכול לשאול את עצמו בדאגה מה יקרה אם יבטלו הגא-ינים מן הארץ, ודור הגאונים, שהמציא את השיטה, ילך לעולמו.

אך איזהו חכם? הרואה את הנוגד. משרד-הדתות הקציב סכום של 2500 ל"י לסעיף "הענקות לעילויים".

העילוי הראשון שזכה לתמיכתו הנלהב של משלם-המסים הישראלי: הצעיר אברהם דוב גנחובסקי.

השם מוכר? בודאי. העילוי הוא בנו ש-אליהו משה גנחובסקי, מגדולי הפועל-המז-רחי ומעשירי-הארץ. מעשי אבות, סימן לבנים.

דים מהגולה". תקציבו: 7000 ל"י. מנהלו: שלמה זנוחיל כהנא.

שניים שהם אחד

משלם-המסים המחונן בדמיון יכול, לאור טכניקה זו, לדמיון לעצמו כיצד מממנים מפלגת הפועל-המזרחי ועסקניה את שאר פעולותיהם המבורכות.

כאשר מפא"י או השומר-הצעיר רוצים ל-גדל משמרת צעירה ולתת לה קירס ממצה, עליהן להוציא את האנשים לסמינרים באחד המשקים, לבזבז על כך כסף יקר. אין בעיה כיאת קיימת לגבי הפועל-המזרחי: די לכנות את הסמינר בשם "אולפן" או "סמינר דתי" או "שיבה", וכל התקציב יבוא כסדור. מש-רד הדתות הקציב לתמיכה בשיבתי, כולל אולפנים וסמינרים" סכום של 345 אלף ל"י. הישיבות הגדולות ביותר, העוסקות באמת בהרצת תורה, כמו ישיבות פוניבז' חברון ועין-חיים, מקבלות רק את השיירים העל-רים. הן שייכות, במקרה, למפלגות דתיות יריבות.

משרד-הדתות צודק. כי הרבנים, לכשיכנסו לתפקידם, יצטרכו ממילא להקדיש את עיקר מרצם לפעולות מפלגתיות, ומוטב שיוכשרו לכך מראש כהלכה. כל ישוב של עולים זי-קוק לרב. כל ישוב כזה זקוק גם לעסקן של הפועל-המזרחי, שינהל את עסקי המפל-גה. הדרך החסכנית והיעילה היא, כמובן, למזג שני תפקידים אלה באדם אחד, ולשלם לו משכורת (שלמה או חלקית) מכספי המ-דינה. המשכורות כלולות בסעיף "שרותים דתיים בישובי עולים ובמערבות", המגיע ל-297 אלף ל"י.

לכן מתנגד הפועל-המזרחי בתוקף לדרישה האפיקורסית לבטל את הרבנים החלקיים, ר-למנות רב מלא אחד לגוש שלם של ישובים. בצדק.

מובן שאין הרב מנצל את מעמדו כדי לה-ציע לבני עדתו כיום הבחירות להצביע בעד הפועל-המזרחי. לכן גואם הרב של ראש-העין א' באסיפה של ראש-העין ב', ואילו הרב

הפרטית הזאת. שמו ד"ר שלמה זנוחיל כהנא. ההכנסות המושוערות של האגודה, החול-שת על 300 מקומות קדושים והגובה את תרומות התיירים הבאים לא פעם לביקור ב-מכוניותיהם המפוארות בשבתות ובחגים, מ-גיעה ל-75 אלף ל"י. את הסכום המדויק אין לדעת כלל, כי בשנה שעברה נאלץ דובר משרד-הדתות להודות בצער כי היו מעילות נרקבות וכי נעלמו פנקסי-קבלות שלמים, ש-איש מלבד לוקחם ושותפיו אינו יודע אילו סכומים נרשמו בהם (העולם הזה 915, 916 917).

למרות מעילות אלה, אין לחשוש לגורל האגודה. היא מקבלת ממשרד הדתות הקצבה שנתית של כמה אלפי לירות.

אדם גראציה ארטים

מקומות הקודש יכול אדם מעוניין, אם הוא שייך לקורפוס הדיפלומטי, לע-בור ישר למקום פחות קדוש. מקום זה נמ-צא בשדרות רוטשילד מס' 134 בתל-אביב, והוא שייך לאלמנה חביבה וסימפטית בשם מלכה מועד כהנא.

גברת כהנא, שהיא במקרה אחותו של של-מה זנוחיל כהנא, הצליחה באמצעים פרטיים צנועים מאד, ואולי בתמיכה אדיבה של מש-לם-המסים, להקים סלון-לאמנות, שנועד מ-ראש לשמש עסק מועד לדיפלומטים זרים ומקומיים, המחפשים בילוי תרבותי לערבים משעממים.

כאשה מתורבתת, הבינה הגברת כהנא כי סלון לאמנות זקוק לאמנות. כאשה מסר-תית הבינה שרצויה אמנות יהודית שורשית, ה-חזורה ערכים מסורתיים. לכן מילאה את ביתה ביצירות בעלות ערך לא רק אמנותי, אלא גם לא-מי: כלי כסף וזהב, יצירת אמ-נים יהודיים ברחבי הגולה, שניצלו בנוס מ-ידי המרצחים. האורחים ידעו את הפתגם ה-לאטיני: האמנות למען האמנות, ארס גרא-ציה ארטיס.

במשרד הדתות קיים מדור ל"גאולת שרי-